

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové, soudce Filipa Dienstbiera a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **R. G.**, zastoupený Mgr. Alenou Holubkovou, advokátkou, sídlem Revoluční 762/13, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 1. 2023, č. j. OAM-54/ZA-ZA11-P10-2022, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2024, č. j. 20 Azs 2/2023-92,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2024, č. j. 20 Az 2/2023-92, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 1. 2023, č. j. OAM-54/ZA-ZA11-P10-2022, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti ve výši 6 800 Kč, a to do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupkyně žalobce Mgr. Aleny Holubkové, advokátky.
- IV. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalovaný rozhodnutím označením v záhlaví tohoto rozsudku neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Žalobce požádal o mezinárodní ochranu dne 19. 1. 2022. Uvedl, že byl v zemi původu pronásledován z důvodu vyvíjení činnosti související s opozičním politickým hnutím Demokratická volba Kazachstánu (dále též „politické hnutí“) v období od roku 2016 do vycestování ze země v roce 2020. Do České republiky žalobce přicestoval na vízum za účelem zaměstnání (zaměstnanecká karta) na dva roky, jako důvod odjezdu ze země původu uvedl pronásledování ze strany orgánů státní moci. Politické hnutí bylo v březnu 2018 prohlášeno za extremistické a jeho členové jsou pronásledováni. Žalobce uvedl také obavy o život a dodal, že Výbor národní bezpečnosti začal v souvislosti s nepokoji v Kazachstánu na počátku roku 2022 členy politického hnutí trestně stíhat jako iniciátory nepokojů. Při pohovorech žalobce doplnil, že se v letech 2016 až 2018 účastnil mítinků politického hnutí, podporoval jeho myšlenku a politické vězně. Z toho důvodu byl od roku 2016 postupně asi třicetkrát zadržen policií, která mu vyhrožovala, bila jej a pokoušela se jej zastrašit, případně jej držela 24 hodin bez jídla, pití a možnosti dojit si na WC. Zadržení trvala až čtyři dny. Nejvyšší intenzity dosáhlo jednání bezpečnostních složek v roce 2017. Na konci tohoto roku se žalobce rozvedl s manželkou, neboť mu bylo vyhrožováno, že problémy bude mít i jeho rodina. Na začátku roku 2018 se žalobce přesunul z města Almaty, kde se i později účastnil demonstrací, k rodičům do T. a registroval se tam k pobytu. Střídavě pobýval v T. a Š. a v dubnu 2018 si začal připravovat doklady k odjezdu do České republiky. Žalobce se poslední demonstrace namířené proti tehdejšímu vládnoucímu režimu zúčastnil v srpnu roku 2018 v Almatě. Na demonstracích byla většinou požadována změna režimu, nové volby nebo propuštění politických vězňů. Demonstrace byly nenásilné, agresivní byly zásahy ze strany bezpečnostních složek. Proti poslední demonstraci policie tvrdě zasáhla, odvážela demonstranty a použila gumové náboje. Žalobci se podařilo utéct, jeden náboj jej však trefil. Poté se z obavy o život již demonstrací neúčastnil. Dále vypověděl, že na demonstrace dojížděl do Almaty, v Š. žil v nájmu, pracoval tam a nechtěl, aby jej police našla. Od poloviny roku 2018 do září 2019 šířil informace o politickém hnutí přes sociální sítě Instagram, VKontakte a WhatsApp prostřednictvím profilu Podpora demokratické volby Kazachstánu, který založil z vlastní iniciativy. Na profil přidával fotografie z demonstrací s popisy cílů demonstrací, své názory ohledně hnutí a vlády a vyzýval ostatní, aby popisovali vlastní zkušenosti a problémy. Účet byl veřejně přístupný a mohl mít přibližně 500 až 1000 sledujících. Profily na VKontakte byly opakovaně blokovány. Nyní už aktivní není. Žalobce dokázal z politického hnutí vyjmenovat konkrétní osoby s upřesněním, kdo z nich byl v roce 2017 trestně stíhán. Jména uvedl také k organizátorům demonstrací. Dále doplnil, že jmenované osoby byly neoficiálními členy hnutí stejně jako on, o členství tak nedisponuje žádným potvrzením a nemá členský průkaz. Lidé se podle žalobce nestávají oficiálními členy hnutí, aby se vyhnuli větším problémům.

[3] Jeho zadržení se často týkala i situací, o nichž žalobce neměl žádné povědomí. Ne vždy tedy souvisela s jeho účastmi na demonstracích. Někdy byl žalobce přinucen i k podpisu pomluv na další osoby. Poté, co byl žalobce několikrát zadržen na demonstracích, byl v roce 2017 zaevidován do databáze Výboru národní bezpečnosti. K zadržením žádné oficiální dokumenty neobdržel, pouze stvrzenky o uhrazení pokut, které asi třikrát až čtyřikrát zaplatil. Bití proběhlo více než v polovině případů zadržení, někdy ve větší, někdy v menší intenzitě. Pokud byl žalobce nucen vyhledat lékařskou pomoc, nikdy neuvedl, co se mu stalo. Na konci roku 2019 byl v nemocnici kvůli bolesti zad po bití. Policisté mu vyhrožovali i tím, že bude trpět jeho rodina a že žalobce zabijí a zakopou. Na chování policie si žalobce nestěžoval, protože nebylo kam. Vyhrožováno mu bylo i trestním stíháním, podá-li stížnost. Trestně stíhán nebyl, nyní však je. Potvrzení o tom

pokračování

nemá, informaci zjistil od spolužáka, který pracuje na policii v T.. Na dotaz žalovaného uvedl jeho konkrétní jméno. Policisté si pro žalobce jezdili domů do Almaty, pak k rodičům do T., kde byl přihlášen k pobytu. Žádné předvolání tam však nenechali. Naposledy byla policie u rodičů v lednu 2022. Rodiče také byli na policejní stanici, kde písemně prohlásili, že o žalobci nic nevědí. Žalobce uvedl, že o tom s nimi telefonoval dne 15. 1. 2022. Trestní stíhání je s ním vedeno v souvislosti s nepokoji v Kazachstánu, které začaly v lednu 2022, a sice z důvodu jeho evidence na seznamu Výboru národní bezpečnosti.

[4] V rámci seznámení se s podklady a vyjádření k nim žalobce v řízení doložil lékařské zprávy z urologické kliniky Fakultní Thomayerovy nemocnice a přeložené lékařské zprávy z Kazachstánu z let 2018 a 2019. Všechny lékařské zprávy dle žalobce dokládají jeho zdravotní problémy způsobené bitím ze strany kazašských bezpečnostních složek, které probíhalo i do rozkroku. Dále žalobce předložil předvolání na policii ze dne 5. 1. 2022, které mu zaslali rodiče z Kazachstánu. Taktéž doplnil, že mu dne 4. 6. 2022 volala z kazašského čísla na WhatsApp paní, která se představila (a žalobce ji označil jménem a příjmením) s tím, že je od policie z A. obvodu města Almaty. Žalobci oznámila, že byl zařazen do mezinárodního pátrání. Žalobce číslo zablokoval a paní volala také jeho rodičům. Telefonní číslo patrně získala od žalobcovy bývalé manželky. Na dotaz, proč policie žalobci volala dva a půl roku po odchodu ze země, žalobce odpověděl, že je to z důvodu jeho evidence na seznamu Výboru národní bezpečnosti.

[5] Žalovaný v odůvodnění rozhodnutí uznal, že se žalobcem mohlo být v minulosti hrubě zacházeno ze strany policistů, žalobce však toto jednání nedoložil a podle žalovaného neexistuje reálná hrozba, že by s ním bylo shodně zacházeno z důvodu uplatňování politických práv i po jeho návratu do země původu. Žalobcova obava z trestního stíhání taktéž nemá dle žalovaného reálné opodstatnění, a sice s ohledem na rozpory v poskytnutých informacích ohledně doručování předvolání ze strany policie, které žalobce uvedl během pohovoru dne 24. 1. 2022 a doplňujícího pohovoru dne 27. 1. 2022. Žalovaný taktéž nepřiznal důkazní relevanci předvolání na policii, které žalobce dodatečně v řízení doložil. Žalovaný poukázal na to, že k dokumentu není připojen originál v kazašském jazyce, pouze překlad do ruštiny pořízený soukromou agenturou. Žalovaný poukázal na to, že žalobce nečelil v Kazachstánu pronásledování, ze země v lednu roku 2020 bez problémů legálně vycestoval. Ochranu započal hledat až v lednu 2022 v době, kdy mu končilo vízum.

[6] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, kterou Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Městský soud konstatoval, že žaloba je na samé hranici projednatelnosti. Za řádně uplatněné žalobní body či jejich zárodek považoval námitky proti závěru žalovaného o nevěrohodnosti žalobcova azylového příběhu a námitky týkající se jeho zdravotního stavu ve vztahu k možnosti udělení humanitárního azylu. Námitky nad rámec těchto bodů z žalobcových podání ze dne 14. 4. 2023 a ze dne 23. 5. 2023 městský soud vyhodnotil jako opožděné. Městský soud se ztotožnil s hodnocením žalovaného stran nevěrohodnosti žalobcova azylového příběhu. Poukázal na rozpory v tvrzeních žalobce o jeho členství v politickém hnutí a o tom, kde konkrétně jej bila kazašská policie. Podle městského soudu žalobce spojil aktuální urologické potíže s bitím do rozkroku až v žalobě, v řízení před žalovaným uváděl pouze bití do zad, nohou a rukou. Městský soud též konstatoval, že z dokladů předložených žalobcem (předvolání ze dne 5. 1. 2022 založené ve správním spisu a předvolání ze dne 7. 12. 2022 a ze dne 9. 1. 2023 předložená v řízení před městským soudem) neplyne, že by žalobce byl trestně

stíhán či pronásledován, navíc byl ve dvou případech předvoláván v procesním postavení svědka. Žalobcovo tvrzení, že se jej policie snaží vylákat za účelem jeho zadržení a následného mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení městský soud odmítl s tím, že nemá oporu v podkladech rozhodnutí ani v důkazem doplněných soudem při jednání. Zejména z písemných materiálů o zemi původu shromážděných žalovaným, z nichž některé vyznívají ve vztahu k zemi původu relativně kriticky, se dle městského soudu žalobcem popsána praxe nepodává. Výhrůžky, zastrašování a bití, jemuž byl žalobce vystaven, navíc dle městského soudu nedosahovalo intenzity pronásledování podle zákona o azylu. Městský soud nepřisvědčil žalobci ani v tom, že by mu s ohledem na jeho urologické zdravotní potíže měl být udělen humanitární azyl.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[7] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost, v níž namítal jeho nepřezkoumatelnost i nezákonnost. Stěžovatel se ohradil vůči tomu, že by podaná žaloba byla na hranici projednatelnosti, neboť ji obsáhle odůvodnil v rámci dvanáctistránkového doplnění. Tvrzení stěžovatele potvrzují vedle jím předložených důkazů také zprávy organizací Amnesty International a Freedom House z let 2022 a 2023 a informace od US Department of State z roku 2022. Z nich plyne, že kruté zacházení po zatčení při lednových protestech roku 2022 oficiálně přiznaly i kazašské úřady. Lidskoprávní organizace zmiňují také mrtvé, případy mučení ve věznicích, v policejních celách, detenčních zařízeních a především ve výslechových místnostech. Kazašské úřady se držením osob v nelidských podmínkách, vyhrožováním a mučením pokoušejí vynutit falešné přiznání. K těmto praktikám jsou využívána předsoudní detenční zařízení. Za účast v organizacích, jež byly označeny za extremistické, hrozí až šest let odnětí svobody. Podle Freedom House úřady monitorují sociální sítě, přičemž vyjadřování protirežimních politických názorů často vede k obviněním z urážek vládních představitelů a propagace terorismu. Na to mohou navazovat výše zmíněná svévolná zatčení či vynucování přiznání mučením. To vše spolu s předloženými důkazy také potvrzuje věrohodnost příběhu stěžovatele, který je v Kazachstánu ohrožen na životě. Žalovaný podle stěžovatele nepostupoval v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, dle které je v azylovém řízení správní orgán povinen zjišťovat a zohlednit veškeré informace a důkazy jak v neprospěch, tak ve prospěch žadatele. Ve věci dle stěžovatele nebyly dostatečně zohledněny veškeré relevantní skutečnosti, zejména o situaci v Kazachstánu. Informace o objektivním stavu v zemi původu přitom je povinen obstarat správní orgán. Význam mají také subjektivní informace poskytnuté stěžovatelem. Stěžovatel také poukázal na urologické problémy, které vyžadují operační zákrok – meatotomii, a to i opakovaně. Tyto obtíže jsou důsledkem bití a kopání do rozkroku ze strany kazašské policie. Podle stěžovatele existuje důvodná obava, že v případě návratu do Kazachstánu nebude mít k potřebné lékařské péči přístup, zejména bude-li zadržen a uvězněn. Proto jsou dle jeho názoru splněny rovněž podmínky pro udělení humanitárního azylu.

[8] Žalovaný ve vyjádření uvedl, že stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí pouze pochybení obecného rázu a nijak konkrétně se nevěnuje úvahám a závěrům krajského soudu. Žalovaný proto odkázal na napadený rozsudek a jím vydané rozhodnutí, jež jsou dle jeho názoru plně v souladu s právní úpravou.

pokračování

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že je důvodná.

[10] V nyní souzené věci je mezi účastníky spor o to, zda je stěžovatelem tvrzený azylový příběh dostatečně věrohodný a zda v souvislosti se situací v Kazachstánu lze dovodit, že stěžovatel je v zemi původu pronásledován za uplatňování politických práv či má z takového pronásledování v zemi původu odůvodněnou obavu.

[11] Stěžovatel uplatnil vedle věcných výtek také námitku nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku městského soudu spočívající v tom, že se soud s uplatněnou žalobní argumentací vypořádal pouze stručně s odůvodněním, že podaná žaloba je na samé hranici projednatelnosti. S tímto závěrem stěžovatel nesouhlasí, přičemž v této souvislosti poukázal na skutečnost, že žalobu velmi podrobně odůvodnil v rámci doplnění, v němž navázal a podrobněji rozvedl původně uplatněné žalobní body.

[12] K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že městskému soudu lze v tomto ohledu vytknout nejvýše to, že zcela jasně nerozlišil, které námitky ze stěžovatelových podání ze dne 14. 4. 2023 a 23. 5. 2023 považuje za opožděné. Jinak ovšem městský soud vymezil, že za řádně uplatněné žalobní body považuje námitky směřující proti závěrům žalovaného o nevěrohodnosti stěžovatelova azylového příběhu a námitky týkající se jeho zdravotního stavu. S těmito námitkami se městský soud dostatečně a přezkoumatelně vypořádal, zhodnotil předložené důkazy a vysvětlil, proč stěžovatelovu žalobu zamítl. Rozhodovací důvody soudu jsou z odůvodnění rozsudku seznatelné (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44), napadený rozsudek tedy není namítanou nepřezkoumatelností zatížen.

[13] K věci samé Nejvyšší správní soud připomíná, že zákon o azylu transponuje, lépe řečeno měl již k datu rozhodnutí žalovaného transponovat, do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepracované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“), a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) (dále jen „procedurální směrnice“). Z tohoto důvodu je třeba při výkladu zákona o azylu respektovat zásadu eurokonformního výkladu (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008-67, č. 1713/2008 Sb. NSS), případně použít ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu přímo ustanovení příslušné směrnice tam, kde vnitrostátní transpozice v daném období absentovala či nadále absentuje.

[14] Závěr žalovaného o nevěrohodnosti příběhu žadatele či jeho části proto musí být podložen důsledným přezkoumáním věrohodnosti, na což se má zaměřit především pohovor se žadatelem. Jeho výpověď by následně měla být řádně vyhodnocena podle obecně uznávaných indikátorů hodnověrnosti (věrohodnosti), jak plynou z čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice. Mezi tato kritéria patří zejména vnitřní a vnější konzistentnost žadatelovy výpovědi, otázka, zda je tato výpověď dostatečně konkrétní či uvěřitelná ve světle relevantních informací o zemi původu (k tomu viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007-55, ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009-74,

ze dne 25. 6. 2015, č. j. 4 Azs 71/2015-54, č. 3279/2015 Sb. NSS, ze dne 12. 4. 2021, č. j. 5 Azs 97/2019-41, nebo ze dne 26. 8. 2022, č. j. 5 Azs 153/2020-63, č. 4399/2022 Sb. NSS).

[15] Ke shora uvedeným požadavkům Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud i žalovaný při hodnocení věrohodnosti příběhu žadatele nedůvodně bagatelizovali a pominuli přístup kazašských bezpečnostních složek k zadrženým osobám či politické opozici, jakož i vývoj situace v Kazachstánu po protestech v lednu 2022, ač s těmito okolnostmi stěžovatel spojoval obavu z pronásledování v zemi původu. Přímou z informací o poměrech v Kazachstánu, které v řízení opatřil žalovaný (Bezpečnostní a politická situace v zemi, Ministerstvo vnitra, červenec 2022; Protesty v lednu 2022, Ministerstvo vnitra, leden 2022; či překlad zprávy o dodržování lidských práv za rok 2020 od U.S. Department of State), plyne, že policejní orgány mučí a hrubě zacházejí se zadrženými osobami, což úřady až na několik výjimek nestranně, nezávisle a účinně nevyšetřovaly. K protestům z ledna 2022 je pak z informací o zemi původu patrné, že se během nich bezpečnostní složky dopouštěly krutého jednání až mučení, úřady vyvíjely neformálně nátlak na účastníky protestů, kteří se do nich přímo nezapojili, a ještě před vypuknutím nepokojů byli v některých městech pozatýkáni opoziční aktivisté nebo novináři. Podkladové materiály zároveň neobsahují bližší informace o osudu těchto osob. I starší zpráva o dodržování lidských práv opakovaně zmiňuje hrubé zacházení ze strany policie a nedodržování zákonných postupů trestního řízení. Zaznamenány byly také případy svévolných zatčení a zadržení politických protivníků a kritiků za drobné přestupky, ba dokonce osob, které shodou okolností procházely kolem protivládních manifestací. Lidskoprávní pozorovatelé uváděli, že státní orgány občas užívaly vyšetřovací vazbu k mučení a bití zadržovaných osob s cílem vynutit z nich doznání. Zpráva zmiňuje též politické vězně (mimo jiné osoby spojené s politickým hnutím Demokratická volba Kazachstánu) a jednání Výboru národní bezpečnosti spočívající v „neúředních“ rozhovorech s rodinami aktivistů. Uvedeny jsou dokonce konkrétní případy zatčení a odsouzení aktivistů spojovaných s politickým hnutím za jejich činnost (i domnělou) na internetu a sociálních sítích, i když bylo propojení aktivistů s politickým hnutím či příspěvky na sociálních sítích nejasné.

[16] Už informace o zemi původu obsažené ve správním spisu, byť dílem značně kusé a dílem neaktuální, zjevně podporují hodnověrnost azylového příběhu stěžovatele. Stěžovatel během azylového řízení velmi konkrétně popsal, že byl ze strany kazašských orgánů opakovaně podroben zacházení, které je podle čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nepřijatelné. Hrubé fyzické násilí i psychický nátlak dle stěžovatele následovaly v důsledku uplatňování politických práv a svobod v podobě vyjadřování politického názoru na veřejných mítincích a demonstracích. Následně stěžovatel své názory šířil také po sociálních sítích. Nic z toho krajský soud ani žalovaný relevantně nevyvrátili, jejich úvahy na toto téma jsou navíc rozporné s obsahem správního spisu i s aktuální realitou v Kazachstánu, jak plyne z materiálů, na které odkazoval stěžovatel, i z veřejně dostupných zdrojů.

[17] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že k závěru o pronásledování za vyjadřování politických názorů není třeba, aby žadatel byl přímo členem politické strany či zásadním způsobem ovlivňoval opoziční struktury. „*To platí tím spíše, pokud jde o zemi, kde pouhá účast na demonstracích organizovaných opozičními stranami obvykle způsobuje perzekuci ze strany představitelů státní moci. Jedním z předpokladů naplnění pojmu pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod proto je, aby žadatel o azyl nějaký politický názor měl, dokázal jej*

pokračování

adekvátním způsobem prezentovat, a věrohodně popsal příkoří, kterého se mu právě z těchto důvodů dostalo“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004-57). Tento závěr lze vztáhnout i na situaci stěžovatele, který sice nebyl formálním či oficiálním členem politického hnutí Demokratická volba Kazachstánu, nýbrž byl členem živelným, případně jeho blízkým sympatizantem. Z jeho výpovědi neplynou rozpory spočívající v tom, že by jednou uvedl, že byl členem hnutí, a později nikoli, nýbrž pouze upřesnil (a to i v doplnění žaloby v řízení u městského soudu), jaký charakter mělo jeho členství či spojení s politickým hnutím. Ostatně i z informací o Kazachstánu shromážděných žalovaným vyplývá, že kazašské bezpečnostní složky nerozlišují, proti komu zasáhnou na základě toho, zda je dotyčný oficiálním členem hnutí. Stěžovatel navíc sám při pohovoru vysvětlil, že státní moc v zemi původu stíhala či stíhá i neoficiální členy hnutí, přičemž přihlásit se k hnutí oficiálně znamená vystavit se vyššímu riziku represe ze strany orgánů státní moci. Stěžovatel tedy dostatečně určitým způsobem popsal, jaký je jeho vztah k Demokratické volbě Kazachstánu a jaké pro něj z tohoto vztahu plynou důsledky. Případná politologicky nepřesná označení (např. rozlišování na oficiální a neoficiální členy), užitá ve výpovědích, na věci nic nemění a nelze z nich bez dalšího dovozovat stěžovatelu nevěrohodnost. Azylově relevantní výkon politických práv se neodvíjí od toho, jestli někdo má nebo nemá členský průkaz strany, ani od toho, že vztah k politickému subjektu nebyl formalizován, neboť by se tím zvýšilo riziko možné represe.

[18] Stěžovatel se povahu hnutí pokoušel v řízení konkrétně vysvětlit, a to i v doplnění žaloby v řízení před městským soudem. Uvedl, že se jedná o neformální hnutí, které nevydává členské průkazy ani jiná osvědčení. Opakovaně upozorňoval, že Demokratická volba Kazachstánu byla v roce 2018 prohlášena za extremistickou, což samo o sobě vypovídá o jejím postavení a o postavení jejích členů. Namísto toho, aby městský soud tyto informace zohlednil, zhodnotil je ve spojitosti s obsahem správního spisu a objektivně zjistitelnou realitou fungování dotčeného politického hnutí v Kazachstánu, vyhodnotil je nesprávně tak, že stěžovatel změnil své stanovisko, a proto je nevěrohodný.

[19] Hodnověrnost stěžovatele současně nesnižuje, není-li schopen doložit své aktivity na sociálních sítích. Žalovaný v řízení nezjišťoval a nedoptával se, proč stěžovatel těchto aktivit zanechal. Pouze konstatoval, že je stěžovatel nedoložil a že je stejně nelze jmenovitě spojit přímo se stěžovatelem. Oproti tomu se nabízí racionální vysvětlení, proč stěžovatel od činnosti upustil a účty smazal, a sice že se nechtěl vystavovat riziku zvýšeného zájmu bezpečnostních složek, protože pojal myšlenku ze země vycestovat, případně zamýšlel po nějakou dobu poklidně fungovat ve městě Š., kam se přestěhoval. Obě nabídnuté verze mají oporu v tom, co stěžovatel uváděl v rámci výpovědí při pohovorech. Z informací o zemi původu navíc vyplývá, že kazašské orgány činily kroky i proti osobám, jejichž spojení s činností na sociálních sítích nebylo zjevné. Tyto okolnosti však žalovaný v řízení vůbec nezohlednil a zpochybnění jejich relevance potvrzené též městským soudem neobstojí.

[20] Nejvyšší správní soud se s městským soudem neztotožňuje ani v tom, že věrohodnost stěžovatelova příběhu snižují rozpory v jeho tvrzeních o tom, jak probíhalo bití ze strany kazašských orgánů. Stěžovatel sice v rámci pohovorů v řízení před žalovaným uvedl, že byl bit po nohou, zádech a po rukou, nicméně toto vyjádření stavěl do protikladu k tomu, že nikdy neměl žádné zranění v obličeji. Stěžovatel tímto způsobem spíše vysvětloval, že bití probíhalo tak, aby jeho dopady nebyly viditelné. Zároveň doplnil, že jej kazašské orgány bily opakovaně, někdy i intenzivně. Stěžovatelova výpověď během pohovoru tak

nevylučuje, že byl udeřen též do rozkroku. Lékařské zprávy ohledně urologických problémů, které lze považovat za závažné, pak stěžovatel předložil již při seznámení s podklady rozhodnutí ve správním řízení. Konkrétně uvedl, že se týkají zranění, kvůli kterému nemůže chodit na toaletu, přičemž mu tato zranění byla způsobena bitím do rozkroku v Kazachstánu (poslední odpověď stěžovatele v protokolu o seznámení se s podklady ze dne 9. 11. 2022 na č. l. 89 správního spisu). Na bití do slabin se stěžovatele v průběhu řízení dále nikdo adresně nedotazoval a žalovaný po předložení lékařských zpráv dále nezjišťoval okolnosti zranění. Závěr městského soudu, že stěžovatel spojil své urologické obtíže s bitím do rozkroku až v žalobě, je tudíž nesprávný a nemá oporu ve spisovém materiálu. Sám městský soud navíc informaci o bití stěžovatele do rozkroku uvedl v napadeném rozsudku v části rekapituluující správní spis (bod 31 *in fine*).

[21] Nejvyšší správní soud dále nesouhlasí s hodnocením, že není pravděpodobné a nedává smysl, aby se kazašské úřady o stěžovatele v souvislosti s uplatňováním jeho politických práv v minulosti začaly v roce 2022 znovu zajímat. Jak stěžovatel tvrdil od samého počátku správního řízení a jak také plyne z informací o zemi původu ve správním spisu (a též z veřejně dostupných zdrojů), bezpečnostní složky se v Kazachstánu začaly v souvislosti s protesty z ledna 2022, jež považovaly za teroristickou aktivitu, intenzivně zajímat také o dřívější opoziční (z jejich pohledu extremistické) aktivisty. Nejvyšší správní soud připomíná, že zpráva s názvem *Protesty v lednu 2022* založená žalovaným mezi podklady rozhodnutí výslovně zmiňuje preventivní zatýkání opozičních aktivistů. Předvolání od policie ze dne 5. 1. 2022, 7. 12. 2022 a 9. 1. 2023, která stěžovatel předkládal postupně v řízení před žalovaným a v řízení před městským soudem, je proto nutné hodnotit v kontextu popsané reality. Význam dokumentů také nelze bagatelizovat poukazem na to, že stěžovatel doložil pouze překlad do ruštiny a do češtiny a že z listin výslovně neplyne, že by stěžovatel měl být vyšetřovanou osobou. Stěžovatel v řízení před městským soudem předložil k důkazu překlady předvolání včetně kopií originálů s razítky. Všechna předvolání korespondují s vývojem situace v Kazachstánu popsanou stěžovatelem a plynoucí z materiálů obstaraných žalovaným.

[22] Žalovaný ve vydaném rozhodnutí poukázal k tíži stěžovatele ve vztahu k předvolání ze dne 5. 1. 2022 rovněž na to, že stěžovatel nejprve uváděl, že jeho rodiče v Kazachstánu písemné předvolání neobdrželi, což zjistil z telefonického hovoru dne 15. 1. 2022, avšak následně písemné předvolání předložil spolu s dalšími dokumenty při seznámení s podklady pro rozhodnutí. Nejvyšší správní soud v obsahu správního spisu ověřil, že stěžovatel byl předvolán na den 17. 1. 2022, přičemž obálka, kterou mu bylo předvolání z Kazachstánu zasláno, obsahuje razítko s datem podání 7. 2. 2022. Opět se tedy nabízí rozumné vysvětlení, než že stěžovatel účelově měnil výpověď a vytvářel důkazy, jak v rozhodnutí naznačuje žalovaný. K doručení předvolání mohlo dojít až po hovoru s rodiči, kteří je přiložili k lékařským zprávám. Žalovaný s uvedenými pochybnostmi stěžovatele v řízení nekonfrontoval a zvolil z možných variant interpretace okolností tu v neprospěch stěžovatele.

[23] Rovněž telefonní hovor přes aplikaci WhatsApp ze strany příslušnice imigrační policie z června 2022, který stěžovatel popsal při seznámení se s podklady k rozhodnutí, je nutno hodnotit v kontextu setrvalého zájmu kazašských orgánů o osoby spojené s Demokratickou volbou Kazachstánu a obecně o osoby, které tamní režim vnímá jako opoziční, a tedy potenciálně problémové. Ani v tomto případě tak neobstojí zjednodušující konstatování, že takový přístup policie není logický.

pokračování

[24] Nejvyšší správní soud podotýká, že „*zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazující věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, obdobně též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89). Z napadeného rozsudku městského soudu je zřejmé, že uvedené východisko při přezkumu rozhodnutí žalovaného důsledně neaplikoval. Již žalovaný se v řízení opakovaně dopustil zjednodušujících až spekulativních úvah nerespektujících konkrétní situaci v Kazachstánu. Městský soud i žalovaný zároveň jakoukoli absenci dílčí informace bez dalšího hodnotily v neprospěch stěžovatele, ačkoli se nabízela přinejmenším stejně pravděpodobná vysvětlení. Na jejich zjišťování však v předchozím řízení rezignovaly.

[25] V tomto ohledu Nejvyšší správní soud nesouhlasí s městským soudem ani v tom, že by z informací o zemi původu neplynulo, že by policie mohla stěžovatele předvolat na základě záměrného uvedení nepřesných informací (např. předvolání stěžovatele jako svědka, aniž by bylo uvedeno, že se jedná o jeho trestní stíhání), aby jej následně zadržela a vystavila mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Zejména ze zprávy o dodržování lidských práv za rok 2020 je patrná celá řada praktik policie, které se neslučují s principy právního státu a odpovídají tomu, co v řízení tvrdil stěžovatel. Nejvyšší správní soud současně poznamenává, že ke dni rozhodování (5. 1. 2023) měl žalovaný obstarat aktuálnější informace, které by se relevantním způsobem vyjadřovaly mimo jiné k osudu osob, o které kazašský režim projevil v návaznosti na protesty v lednu 2022 a následnou změnu společenského klimatu zájem. Žalovaný je k tomuto postupu v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu povinen, neboť musí všemi dostupnými prostředky zajistit nezbytné důkazy, včetně informací o zemi původu, a to i ty, které svědčí ve prospěch žadatele (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS).

[26] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že z důvodů uvedených výše nelze dovodit stěžovatelovu nevěrohodnost, neboť v předchozím řízení vypověděl okolnosti, z nichž v kombinaci s informacemi o zemi původu obsaženými ve správním spisu plynou indicie pro to, že může mít odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů. V souvislosti s tím je nutno zohlednit také čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice, dle kterého platí, že *skutečnost, že žadatel již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat*. Obavy z pronásledování je pak nutné posuzovat prospektivně s využitím standardu přiměřené pravděpodobnosti, „*což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická, rozhodně však nemusí dosahovat či přesahovat 50 %*“ (citace z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36, dále k tomu viz též rozsudky ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82, ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010-112, či ze dne 29. 8. 2019, č. j. 9 Azs 39/2019-77, č. 3924/2019 Sb. NSS).

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem tak Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), napadený rozsudek městského soudu zrušil. Věc však nevrátil městskému soudu k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. přistoupil ke zrušení rozhodnutí žalovaného. Věc tedy nevrátil k dalšímu řízení městskému soudu, ale přímo žalovanému, neboť městský soud by s ohledem na výše uvedené závěry neměl jinou možnost než tak sám učinit. V dalším řízení bude žalovaný podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. Žalovaný tedy v řízení zajistí dostatečné, aktuální a relevantní informace o zemi původu stěžovatele a v návaznosti na závěry uvedené v tomto rozsudku ve spojení s odkazovanou judikaturou Nejvyššího správního soudu znovu posoudí stěžovatelovu žádost o udělení mezinárodní ochrany.

[28] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i nákladech řízení před krajským soudem. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s., aplikovaného na základě § 120 s. ř. s., má úspěšný žalobce (stěžovatel) právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[29] Žalobce (stěžovatel) je ze zákona osvobozen od placení soudních poplatků. V řízení o žalobě mu žádné náklady řízení nevznikly. V řízení před Nejvyšším správním soudem byl stěžovatel zastoupen advokátkou, která učinila dva úkony právní služby, a sice převzetí a přípravu zastoupení na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb a sepis doplnění kasační stížnosti (§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Za každý úkon náleží zástupkyni odměna ve výši 3 100 Kč (§ 7 bod 5 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu je třeba k odměně za každý úkon připočítat 300 Kč jako náhradu hotových výdajů. Protože stěžovatelova zástupkyně není plátcem daně z přidané hodnoty, činí celková náhrada nákladů řízení, čítající odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů částku ve výši 6 800 Kč. K jejímu uhrazení byla žalovanému stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. září 2024

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu